

सम्पादकीय

महँगाईको मारमा जनता

अहिले सबैथोकमा महँगी बढेको छ। दैनिक उपभोग गर्ने बस्तु तथा खाद्यान्न लगायतका बस्तुहरुको मूल्यमा अत्याधिक वृद्धि भएको छ। चामलको मूल्यमा भण्डै ३ देखि ५ सय प्रति बोरा बढेको छ। यस्तै दालहरुमा औषत १० देखि २० प्रतिशतसम्म मूल्य बढेको छ। यस्तै हरियो तरकारीदेखि दैनिक उपभोग बस्तुको मूल्य दोब्बर भएको छ। दैनिकी रूपमा प्रयोग हुने सामाग्रिहरुको मूल्य मनपरी बढाइएको छ। यता उपभोक्ताहरुले पनि पसलेले गरेको मूल्य वृद्धिको कुनै प्रतिक्रिया नदेखाउँदा भनै पसलेहरुको मनोबल उच्च देखिएको छ।

महँगीका कारण सबैभन्दा बढी मारमा निम्न वर्गीय उपभोक्ता परेका छन्। यसप्रति सम्बन्धीत निकायको चासो नजानु उनीहरुको समेत मिलोमतो भएको प्रष्ट देखिन्छ। हुने खानेले जितिसुकै पनि मूल्य वृद्धि भएपनि कुनै असर नपर्ने तर दैनिक रूपमा काम गरेर गुजारा चलाउने परिवारहरु प्रत्यक्ष रूपमा मारमा परेका छन्।

एकातिर तीन वर्षअघि कोरोनाले त्रसित आमजनताले अहिले केही राहत महसुस गरे पनि महँगाईले भनै मारमा परेका छन्। तसर्थ यस्ता मुल्यवृद्धिप्रति स्थानिय प्रशासनदेखि जनप्रतिनिहरु समेतले निगरानी बढाउनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ। बजार अनुगमन गरेर मनपर्दी गर्नेलाई कारवाहीको समेत दायरामा ल्याएर जनतालाई राहत दिनसक्ने अग्रसरता देखाउनु उत्तिकै आवश्यक छ।

सरकार निजी क्षेत्र सहकार्य: अर्थतन्त्र सुधारको मार्गचित्र

काठमाडौं, ३० फागुन (रासस)।
रामचन्द्र सङ्घट

अर्थतन्त्रका सूचकाङ्कहरू सन्तोष मानिहाल्ने अवस्थामा छैनन्। यद्यपि नेपाल राष्ट्र बैंकले सार्वजनिक गरेको चालु अर्थिक वर्षको सात महिनाको तथाइक हेर्दा अर्थतन्त्र लयमा फर्कने अपेक्षा गर्न सकिन्छ। पछिल्लो समय अर्थतन्त्र सकारात्मक बाटोतर्फ नै अग्रसर भइरहेको हो कि भन्ने महसुस हुन थालेको छ।

विदेशी विनिमय सञ्चिति रु १४ खर्ब नजिक पुगेको छ। व्यापार घाटा १८ दशमलव सात प्रतिशतले घटेको र 'रेमिट्यान्स' २७ दशमलव एक प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। पुस मसान्तमा रु ९७ अर्ब १० करोड रहेको शोधनान्तर बचत माघ महिनामा मात्रै रु ३६ अर्ब ११ करोडले वृद्धि भएको छ। अमेरिकी डलरमा शोधनान्तर बचत रु एक अर्ब एक करोड छ। गत अर्थिक वर्षको सोही अवधिमा शोधनान्तर स्थिति दुई खर्ब ४७ अर्ब तीन करोडले घाटामा थियो।

शोधनान्तर स्थितिमा मात्रै नभई चालु आवामा चालु खाता घाटामा पनि उल्लेख्य सुधार भएको छ। गत अर्थिक वर्षको सात महिनामा चार खर्ब ११ अर्ब ३४ करोड रहेको शोधनान्तर घाटा चालु आवामा सोही अवधिमा २९ अर्ब ६४ करोडले मात्रै घाटामा छ। माघमा मात्रै रु एक खर्ब चार अर्ब रेमिट्यान्स भित्रिएको छ भने चालु आवामो सात महिनामा छ खर्ब ८९ अर्ब ८८ करोड रेमिट्यान्स भित्रिएको छ।

आयातमा सङ्कुचन र रेमिट्यान्स वृद्धि हुँदा बाह्य क्षेत्र निरन्तर सुधार हुँदै गएको छ। चालु आव २०७९/८० को सुरुको दुई महिना साउन र भदौमा घाटामा रहेको शोधनान्तर स्थिति असोजपछि भने लगातार बचतमा छ। अर्थिक वर्षको सात महिना सकिँदा माघमा शोधनान्तर बचत एक खर्ब ३३ अर्ब २१ करोड पुगेको स्थिति छ। तर मुलुकको समग्र

आर्थिक परिस्थिति मूल्याङ्कन गर्ने हो भने उत्साहित भइहाल्नुपर्ने देखिएन। चालु आवामो सात महिनामा नेपालले रु ९३ अर्ब ४३ करोड बराबरको वस्तु निर्यात गर्दै गर्दा सोही अवधिमा रु नौ खर्ब १९ अर्ब १७ करोड बराबरको वस्तु तथा सेवा आयात गरेको तथाइकबाट यो कुरा स्पष्ट देखिन्छ।

अर्थतन्त्रमा जब शिथिलता आउँछ त्यो एकैपटक त्वातै बढने अवस्था हुँदैन। विस्तारै सुधार हुँदै जान्छ। हाम्रो अवस्था पनि त्यस्तै छ। विस्तारै सुधिए गएको देखिएको छ। अर्थतन्त्र चौपट हनलाग्यो, गरिखाने वातावरण नै भएन, लगानीको अवसर भएन भन्नेजस्ता नकारात्मक कुरामा अल्भनुभन्दा अर्थतन्त्रलाई गतिशील बनाउन सकारात्मक सोच तथा सरकार र निजी क्षेत्र दुवैको सहकार्य एवं हातेमालो जरुरी देखिन्छ।

राजनीतिक वातावरण अस्थिरजस्तो देखिए पनि राष्ट्रिय सहमतिको पहल भइरहेदा केही सकारात्मक ऊर्जा पताएको छ। आम निर्वाचन-२०७९ पछि भनेको सरकारले निजी क्षेत्रसंग मिलेर काम गर्ने भनेर विश्वास दिलाएको पनि छ। हालै उद्योगी व्यवसायीसंगको छलफलमा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'ले मुलुकको वर्तमान वित्तीय समस्या समाधानबाबारे सरकारले ठोस निर्णय लिने आश्वासन दिनभएको छ। वर्तमान वित्तीय अवस्थाबाबे सरकार चिन्तित रहेको तथा बैंकको व्याज, लघुवित्तका समस्या, व्यवसायीहरूको चासो र वित्तीय अराजकता निम्त्याउन खोज्ने प्रवृत्ति लगायतका विषयलाई सरकारले गम्भीर रूपमा लिएको प्रधानमन्त्रीज्यूको भनाइलाई उद्योगी-व्यवसायीले सकारात्मक रूपमा लिएका छन्।

सरकारले समस्या भए ल्याउन र समाधानका लागि प्रयास गर्ने विषयमा विश्वास दिलाएको छ। त्यसैकारणले पनि

अर्थतन्त्रमा उत्साह थपिएको हुनसक्छ। लगानीमैत्री वातावरणको विश्वास भएपछि अर्थतन्त्र चलायमान हुँच। जुन स्वाभाविक हो। अब यस्तो लगानीमैत्री वातावरण निर्माणका लागि सबैले आ-आफ्नो स्थानबाट पहल गर्नुपर्छ। अर्थतन्त्रमा देखिएका समस्या समाधानका लागि अहिले व्याजदर बढेको होइन। अमेरिका, वेलायत लगायतका देशमा पनि अहिले व्याजदर बढेको छ। हामी निक्षेपकर्ता पनि हाँ। त्यसबाट पनि हामीले व्याजदर पाइरहेका छौं। निक्षेपकर्ताले बढी व्याज र झूणीले कम व्याज पाउँ भन्ने हुँच। वजारमा माग र आपूर्तिका हिसाबले चल्ने भएकाले व्याजदर घटवढ हुनलाई अस्वाभाविक मान्नु हुँदैन। बैंक पनि नेपाल राष्ट्र बैंकको नियमनुसार चल्नुपर्छ। बैंकिङ थोत्र आजका दिनमा सबैभन्दा पारदर्शी क्षेत्रका रूपमा लिन सकिन्छ। यसका पनि आफ्नै समस्या हुन सक्छन् तर निदान नै ननिस्किन्ने समस्या भने होइनन् भनेर सम्बद्ध सबै पक्षले बुझनुपर्छ।

हाम्रो अर्थतन्त्र रेमिट्यान्सले धानेको अर्थतन्त्र हो। रेमिट्यान्स कम हुँदा अर्थतन्त्रमा समस्या देखिन्छ। केही समयअघि पनि यो देखियो। यस्तो अवस्थामा अर्थतन्त्रको स्वास्थ्य राम्रो बनाउनका लागि नीतिगत स्थिरताको जरुरी छ। पहिलो कुरा त हामी कहाँ नीति आउन नै ढिला हुँच। आएपछि पनि कार्यान्वयनको काममा अभ ढिलाइ हुने अवस्था छ। खासमा उद्योगी-व्यवसायीलाई यसले पनि फरक पार्छ। अर्थतन्त्रको स्वास्थ्य दीर्घकालीन सुधारका लागि निर्यातजन्य उद्योगमा केन्द्रित हुनुको विकल्प छैन।

रोजगारी सिर्जना, विदेशी मुद्रा आर्जन, व्यापारघाटा कम गर्नका लागि निर्यात बढाउनको विकल्प छैन। सरकारले यसका लागि नीतिगत सहजता बनाएर लगानी गर्ने वातावरण बनाउनुपर्छ। निर्यातजन्य उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिनुपर्छ। चालु आर्थिक वर्षको बजेटमार्फत सरकारले निर्यातजन्य उद्योगका लागि आठ प्रतिशत छुटको नीति लिएको छ, जुन सकारात्मक छ। तर यसको कार्यान्वयनको काममा अभ ढिलाइ हुने अवस्था छ। खासमा उद्योगी-व्यवसायीलाई यसले पनि फरक पार्छ। अर्थतन्त्रको स्वास्थ्य दीर्घकालीन सुधारका लागि निर्यातजन्य उद्योगमा केन्द्रित हुनुको विकल्प छैन।

जब हामी कुनै उद्योग वा कलकारखाना स्थापना गर्न्छ तब हामी बैंकसंग ऋण खोज्ने जान्छौं। सामान्यतया हामी ३० प्रतिशत आफ्नो पैर्जी लगाउँछौं र ७० प्रतिशत बैंकबाट ऋण लिन्छौं। यसरी हाम्रो उद्योग, कलकारखाना खोल्ने उद्देश्य पूर्ति हुँच। त्यो ७० प्रतिशत रकम तपाइँ-हामी जनताकै रकम हो। त्यसो भएकाले अब ऋण तिर्न सक्दैनौं, तिर्नै भन्नु भन्दा सकारात्मक सोच राखी अप्लायरो छ, भने ऋणी र बैंक बसेर आफ्नो समस्या बैंकलाई अवगत गराई आपसी छलफल गर्नुपर्छ। यसमा बैंकले पनि केही सहज वातावरण बनाइदिनुपर्छ, ऋणीले पनि समस्यामा समन्वय गर्ने र सहजतामा व्याज तथा ऋण तिर्नुपर्छ। त्यसो त राष्ट्र बैंकले पनि बैंकलाई अप्लायरो परेको बेला व्यवसायीलाई धेरै नकस्नु, आपसी समन्वय गर्नु भनी मौखिक निर्देशन दिएको छ।

देशको अर्थतन्त्र सुधार तथा लगानीमैत्री वातावरण निर्माणमा सधाउ पुगोस् भनेर नेपाल उद्योग वाणिज्य महासङ्घले भिजन पेपर सन् २०३०' ल्याएको छ। यसमा एक सय अर्ब डलरको अर्थतन्त्र बनाउन लक्ष्य छ। यो भिजन पेपर कार्यान्वयनको चरणमै छ। सरकारले पनि यसलाई अनुमोदन गरिसकेको छ। सरकारले पनि कार्यान्वयनका लागि सहयोग गर्ने भनेको छ। 'पोलिसी रिफर्म'का बाँकी तीन पृष्ठमा

डा. सरोज कुमार साह

Dr. Saroj Kumar Sah
MBBS, MS Orthopaedics (BPKIHS) Dharan, Fellowship in Hand Surgery (CMC Vellore)
NMC Reg. No. : 13288
हाउट जोर्नी, नशा तथा बाथ रोग विशेषज्ञ

डा. जयन्ती यादव

M.B.B.S. MD (Obstetrician and Gynaecologist)

हाल कार्यरत गजेन्द्र नारायण सिंह अस्पताल राजविराज
NMC Reg. No. : 15312

बरिष्ठ स्त्री तथा प्रसुती रोग विशेषज्ञ

